

Σπέτσες Έκταση: **27** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **29** χλμ. Κάτοικοι: **3.600 (2011: 4.070)**

Ύδρα Έκταση: **64** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **48** χλμ. Κάτοικοι: **2.400 (2011: 1980)**

Οι Σπέτσες και η Ύδρα βρίσκονται απέναντι από την πελοποννησιακή ακτή της Ερμιονίδας από την οποία τις χωρίζει (μικρός τις πρώτες, μεγαλύτερος τη δεύτερη) διάυλος. Ένας δεύτερος διάυλος χωρίζει τις Σπέτσες από την ιδιωτική Σπετσοπούλα.

Το νησί των Σπετσών διασχίζεται από λοφοσειρά με ψηλότερη κορυφή τον Προφήτη Ηλία (247 μ.). Τα πεύκα και τα άλλα δένδρα που καλύπτουν μεγάλο μέρος του εδάφους δίνουν στο νησί δροσερό και υγιεινό κλίμα. Σε συνδυασμό με τη νησιώτικη γραφικότητα και τον ιστορικό ναυτικό χαρακτήρα, το καθιστούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες.

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει γίνει αξιόλογο τουριστικό κέντρο με πολλές εγκαταστάσεις, ξενοδοχεία, τακτική συγκοινωνία, κέντρα διασκέδασης, πλαζ, μικρά πλοiάρια για εκδρομές.

Η Ντάπια είναι η ιστορική πλατεία στο μικρό, αλλά ασφαλές λιμάνι με τα κανόνια του αγώνα. Στην πλατεία αυτή συνεδρίαζαν οι δημογέροντες και οι καπετάνιοι. Στο δεξιό βραχίονα του Μόλου βρίσκεται το κτίριο της Καγκελαρίας, το σημερινό Λιμεναρχείο, όπου υψώθηκε η σημαία του αγώνα.

Τα παλιά αρχοντικά σπίτια, από την εποχή της ναυτικής ακμής, δίνουν ένα ιδιαίτερο χρώμα. Το επιβλητικό σπίτι του Χατζηγιάννη Μέξη, που ήταν ο σημαντικότερος άρχοντας τα χρόνια της Επανάστασης, χτίστηκε σε αραβογενετικό ρυθμό. Στον ίδιο ρυθμό είναι και τα αρχοντικά της Μπουμπουλίνας, του Θεωδώρακη Μέξη, του Μπότση.

Ιστορικό μνημείο είναι ο Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου με τοιχογραφίες του ΙΖ' αιώνα.

Το νησί της Ύδρας έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο με ιδιαίτερη προσοχή στο γραφικό λιμάνι.

Περιβάλλεται από πολλές νησίδες, η μεγαλύτερη από τις οποίες είναι η Δοκός όπου υπάρχει ασφαλές φυσικό λιμάνι. Άλλες νησίδες είναι το Τρίκερι, το Δράκερι, το Στρογγυλό, η Πλατειά, το Καρτάλι, το Δισάκι, η Βέντζα, ο Αλέξανδρος, το Ερημονήσι, το Ποντικονήσι, η Κιβωτός, το Βλυχό και ο Παλαμιδάς.

Το όρος Έρις ή Έρε (590 μ.) στο νοτιοδυτικό άκρο είναι το μεγαλύτερο ύψωμα του νησιού. Στην κορυφή του τα χρόνια της Επανάστασης του 1821 ήταν εγκατεστημένος σκοπιωρός, που κατόπτευε ολόκληρη τη γύρω θάλασσα και ανάγγελλε την προσέγγιση των πλοίων. Άλλα βουνά είναι το Οβόρι και το Ζάστανο, απ' όπου κατά τον τοπικό θρύλο τα παιδιά πετούσαν τους πατέρες τους, όταν γερνούσαν.

Στις ακτές σχηματίζονται πολλοί όρμοι. Λίγες είναι οι πευκόφυτες περιοχές. Το υπόλοιπο νησί είναι άδενδρο και άνυδρο, αλλά αυτό του δίνει μια ιδιότυπη όψη τραχύτητας.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο η Ύδρα γνώρισε μεγάλη τουριστική ανάπτυξη. Έγινε ένας από τους πιο πολυσύχναστους παραθεριστικούς τόπους. Το μικρό νησί με τη μεγάλη ναυτική παράδοση έγινε κοσμοπολίτικο κέντρο. Στα καλντερίμια του ακούγονται όλες οι γλώσσες του κόσμου.

Τα παλιά αρχοντικά των караβοκύρηδων είναι τα περισσότερα κι από ένα μικρό μουσείο. Επιπλα και διακοσμήσεις του ΙΗ' και του ΙΘ' αιώνα μεταφέρουν τον επισκέπτη στην ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής. Αξιοθέατα είναι τα αρχοντικά του Λάζαρου και του Γεώργιου Κουντουριώτη, του Τομπάζη, του Μπουντούρη, του Μιαούλη, του Κριεζή, του Βούλγαρη, των Τσαμαδών.

Αξιόλογες εκκλησίες είναι η Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου και ο ναός του Αγίου Γεωργίου του Καραγιάννη.

Τηλέφωνα Σπετσώ ν: Αστυνομία 229.80.73.100, 229.80.73.744. Δήμος 229.80.72.225. Λιμεναρχείο 229.80.72.245. ΟΤΕ 229.80.72.399. Αγροτικό Ιατρείο 229.80.72.472.

Τηλέφωνα Ύδρας: Αστυνομία 229.80.52.205. Δήμος 229.80.52.210. Λιμεναρχείο 229.80.52.279. ΟΤΕ 229.80.52.399. Νοσοκομείο 229.80.53.150, 229.80.53.151.

Η ιστορία των νησιών

Ο ερχομός των αγωνιστώ ν:

Το όνομα των Σπετσών αναφέρεται για πρώτη φορά σε έγγραφο του 1481, όταν Βενετσιάνος αποκαλεί το κανάλι ανάμεσα στις Σπέτσες και την πελοποννησιακή Κόστα «il canal delle Spetie». Οι Έλληνες μιλούσαν για την Πέτσα και τους Πετσιώτες και πιθανολογείται ότι οι Ιταλοί πρόσθεσαν ένα «S» κατ' αναλογία με το λιμάνι τους Σπέτσια (La Spezia) στη ΒΔ Ιταλία. Η Ύδρα τα ίδια χρόνια ονομαζόταν Νύδρα κι οι κάτοικοι Νυδριώτες, με τους Βενετσιάνους να την αποκαλούν Sidra και Yder.

Γύρω στα 1658, στην Ύδρα υπήρχαν κάποια σπίτια. Ήδη στο νησί ζούσαν Αρβανίτες που πέρασαν εκεί κυνηγημένοι από τους Τούρκους και κάποιοι Έλληνες, πρόσφυγες από τη Μονεμβασία. Κάμποσοι Έλληνες έφτασαν στο νησί από την Ήπειρο. Μερικοί με το επώνυμο Ζέρβας, από τους οποίους κατάγονται οι Κουντουριώτες. Στα 1668, από την Εύβοια πήγαν εκεί τα μέλη της οικογένειας Βώκου. Λαμπρός απόγονός τους ήταν ο ναύαρχος του αγώνα, Ανδρέας Μιαούλης. Την ίδια χρονιά (1668) κατέφθασαν και οι Γιακουμάκηδες από τη Σμύρνη. Αυτών απόγονοι είναι οι ήρωες του αγώνα με το επώνυμο Τομπάζης. Κι επίσης τον ίδιο χρόνο (1668) έφτασε στο νησί η οικογένεια Τριχάδων, απ' όπου κατάγονται οι Οικονόμοι. Στα 1750, στην Ύδρα εγκαταστάθηκε η οικογένεια Τσαμαδού. Στα 1762, κατέφθασε ο Παπαμανώλης που δεν απέκτησε δικά του παιδιά και υιοθέτησε ανιψιό του, στον οποίο έδωσε το επώνυμό του. Η «ομάδα» των πρώτων του Αγώνα είχε συμπληρωθεί.

Από τον ΙΖ' αιώνα άρχισαν σιγά σιγά να κατοικούνται και οι Σπέτσες. Κι εκεί, πρώτοι έφτασαν Αρβανίτες: Βοσκοί που άλλοτε ήταν μισθοφόροι των Βενετσιάνων. Πυκνή ελληνική κατοίκηση υπήρξε εκεί τον ΙΗ' αιώνα.

Οι Σπετσιώτες μετείχαν στην επανάσταση επί Ορλόφ (1770), πλήρωσαν τη συμμετοχή τους με κυνηγητό από τους Τούρκους, κάποια στιγμή αμνηστεύτηκαν κι επέστρεψαν. Στον ίδιο πόλεμο, οι Ύδραίοι δέχτηκαν караβιές προσφύγων από την Πελοπόννησο καθώς οι Τούρκοι ξέσπασαν σε σφαγές του πληθυσμού μετά την αποχώρηση των Ρώσων. Την Ύδρα άλλωστε ούτε που την ήξεραν οι Τούρκοι κι ούτε που ποτέ τη φορολόγησαν. Τις Σπέτσες τις έμαθαν και υποχρέωσαν τους εκεί νησιώτες να πληρώνουν τους μισθούς κάποιων πληρωμάτων караβιών.

Ύδραίοι και Σπετσιώτες συνεννοήθηκαν μεταξύ τους, ναυπήγησαν πλοία και απέκτησαν το μονοπώλιο της μεταφοράς ρωσικών σταριών ως τις Βαλτικές θάλασσες κι ακόμα ως την Αμερική. Στους ναπολεόντειους πολέμους, πλούτισαν σπάζοντας τον αγγλικό αποκλεισμό των γαλλικών ακτών όπου μετέφεραν τρόφιμα και ταυτόχρονα απέκτησαν πολεμική πείρα και μεγάλη ικανότητα στους ελιγμούς. Το 1821 τους βρήκε έτοιμους για δράση.

Δυο νησιά, μια γροθιά:

Όλα πήγαιναν καλά για τους επαναστάτες στην Πελοπόννησο και στη Ρούμελη, στα τέλη Μαρτίου με αρχές Απριλίου του 1821. Όμως, τα νησιά καθυστερούσαν και οι φιλικοί γνώριζαν πως δίχως στόλο ο αγώνας δεν είχε τύχη. Περίμεναν πολλά από τα τρία ναυτικά νησιά Ύδρα, Σπέτσες και Ψαρά που είχαν εμπορικούς στόλους πολύ καλά εξοπλισμένους ώστε ν' αντιμετωπίζουν τους πειρατές αλλά και τα πολεμικά ξένων δυνάμεων. Στα Ψαρά, ούτε καν ήξεραν πως άρχισε η επανάσταση. Στις Σπέτσες, περίμεναν την πρώτη κίνηση από την Ύδρα που είχε τόσα πλοία, όσα όλα μαζί τα άλλα νησιά της χώρας. Και, στην Ύδρα, οι νοικοκυραίοι το κοσκινίζανε το ζήτημα. Οι φιλικοί αποφάσισαν να δράσουν.

Στις Σπέτσες, τ' αδέρφια Γκίκας (1761 - 1831) και Παναγιώτης (1784 - 1824) Μπότασης, ο

πλοίαρχος Γεώργιος Πάνου (1770 - 1863) και ο Ομηρίδης Σκυλίτσης ξεσήκωσαν το λαό, κυρίευσαν το διοικητήριο και στις 3 Απριλίου του 1821 ύψωσαν την επαναστατική σημαία. Με τη σημαία της Φιλικής Εταιρείας στο κεντρικό κατάρτι του караβιού του, «Σόλων», ο Γεώργιος Πάνου σαλπάρισε ν' αποκλείσει τη Μονεμβασιά από τη θάλασσα. Άλλα σπετσιώτικα καράβια πήγανε και ξεσήκωσαν Αίγινα, Πόρο και Κούλουρη (Σαλαμίνα) και συνέχισαν για τα Ψαρά. Ατρόμητοι θαλασσινοί οι Ψαριανοί υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό και κωδωνοκρουσίες τους Σπετσιώτες και ύψωσαν επαναστατική σημαία στις 10 Απριλίου του 1821.

Νεοφώτιστος φιλικός (τον μύησε ο Παπαφλέσσας στα τέλη του 1820), ο πλοίαρχος Αντώνιος Οικονόμου ξεκίνησε στις 28 Μαρτίου του 1821 να μαζεύει στρατό, στην Ύδρα. Οι νοικοκυραίοι πήγαν να τον σταματήσουν αλλ' αυτός τους είπε πως οι άντρες του θα πολεμούσαν στην Πελοπόννησο.

Όταν έφτασε η είδηση ότι οι Έλληνες πολιορκούσαν τον Ακροκόρινθο, ο Οικονόμου με τους άντρες ξεχύθηκε στην πόλη, διαδηλώνοντας με επαναστατικά συνθήματα. Πριν οι πρόκριτοι να καταλάβουν, πού το πάει, ο Οικονόμου κυρίευσε το διοικητήριο κι εγκαταστάθηκε ο ίδιος εκεί, αρχίζοντας να μαζεύει χρήματα.

Οι πρόκριτοι, μια και το νησί μπήκε στον χορό, αποφάσισαν να χορέψουν. Ως τις 31 Μαρτίου, μάζεψαν 130.000 τάλιρα για τον αγώνα, ανέτρεψαν τον Οικονόμου και, στις 16 Απριλίου του 1821, ύψωσαν στο διοικητήριο του νησιού την επαναστατική σημαία, έπειτα από πανηγυρική δοξολογία.

Την άλλη μέρα, 17 του μήνα, ο Λυκούργος Λογοθέτης ύψωνε την επαναστατική σημαία στη Σάμο.

«Μία ούλοι, μία ούλοι...»:

Ο Δημήτρης Βώκος ευτύχησε να αποκτήσει γιο στις 20 Μαΐου 1769. Τον έβγαλε Ανδρέα. Το

1784, σε ηλικία μόλις 16 χρόνων, ο νεαρός Ανδρέας ήταν πρώτος καπετάνιος εξοπλισμένου για τον φόβο των πειρατών εμπορικού. Μόνο που δεν λεγόταν πια Βώκος. Για να συγχρονίζει τους ναύτες του, συνήθιζε να δίνει το παράγγελμα «μία ούλοι, μία ούλοι...». Τον είπαν καπετάν Μιαούλη και του έμεινε. Στα προεπαναστατικά του κατορθώματα συγκαταλέγεται το αδιάκοπο αλλά μάταιο κυνηγητό από τους Εγγλέζους του Νέλσονα, όταν με κάθε ευκολία έσπαγε τον αποκλεισμό των ισπανικών παραλίων, μεταφέροντας τρόφιμα και πολεμοφόδια. Στα 1821, ήταν 53 χρόνων, ψημένος και μπαρουτοκαπνισμένος καπετάνιος, υπαρχηγός του υδραϊκού στόλου. Τα κατορθωμάτα του γρήγορα τον ανέδειξαν ναύαρχο ολόκληρου του ελληνικού στόλου.

Στα 1822, διακρίθηκε στη ναυμαχία των Πατρών. Ηγήθηκε στον αποκλεισμό του Ναυπλίου με αποτέλεσμα η πόλη να πέσει στους Έλληνες. Ανδραγάθησε στη ναυμαχία ανάμεσα στον Άθω και τη Λήμνο (1823). Προστατεύοντας τη Σάμο, στις 28 Αυγούστου του 1824, έδωσε τη νικηφόρα ναυμαχία στη θάλασσα του Γέροντα, κοντά στην αρχαία Μίλητο, όταν με 70 πλοία καταναυμάχησε τον τουρκικό στόλο, που διέθετε 200, κι έκαψε τη ναυαρχίδα του. Στα 1825, πυρπόλησε τον τουρκικό στόλο από 28 πλοία, έξω από τη Μεθώνη. Τρεις φορές έσπασε τον τουρκοαιγυπτιακό αποκλεισμό του Μεσολογγίου, μεταφέροντας τρόφιμα, φάρμακα και πολεμοφόδια στους πολιορκημένους. Τελευταία φορά ήταν στις 7 Ιανουαρίου του 1826, όταν έδωσε ανάσα τρεισήμισι ακόμα μηνών στην ιερή πόλη.

Μετά την απελευθέρωση, αντιτάχθηκε με σφοδρότητα στον Ιωάννη Καποδίστρια, όπως άλλωστε η πλειοψηφία των Υδραίων που θεώρησαν τον κυβερνήτη υπεύθυνο για τον μαρasmus της εμπορικής ναυτιλίας. Στα 1831, έκαψε τα ελληνικά πλοία που βρίσκονταν στον Πόρο και που επρόκειτο να παραλάβει ο ναύαρχος Κόχραν. Τον επόμενο χρόνο, μετά τη δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια, ο Ανδρέας Μιαούλης βρέθηκε επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας που πήγε στο Μόναχο και πρόσφερε στον Όθωνα το στέμμα του ελληνικού βασιλείου. Έγινε αντιναύαρχος, γενικός επιθεωρητής του στόλου και σύμβουλος Επικρατείας.

Πέθανε το 1835. Ο τάφος του βρίσκεται πλάι στην είσοδο του λιμανιού του Πειραιά.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 24.3.2010)